

การสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศของครูสุศึกษา ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร

ณัฐชาพร โอทอง

นักศึกษาระดับปริญญาโท, คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์, สาขาวิทยาการเรียนรู้และนวัตกรรมการศึกษา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาการสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศของครูสุศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศของครูสุศึกษา และศึกษาแนวทางการสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศของครูสุศึกษา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยา ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์ครูสุศึกษาระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ที่มีประสบการณ์สอนดำรงตำแหน่งครูล่วงแล้ว 5 ปีขึ้นไป ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 29 ท่าน พบประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับการสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศของครูสุศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร แบ่งข้อมูลสำคัญออกเป็น 6 ประเด็น คือ 1) การสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศของครูสุศึกษา 2) แนวทางการสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศของครูสุศึกษา 3) ลักษณะการกำหนดหลักสูตรในระดับโรงเรียน 4) มุมมองของครูสุศึกษาต่อความสำคัญของการสอนเพศวิถีศึกษา 5) ความกังวลในการสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศ 6) ข้อเสนอแนะจากครูสุศึกษา ปัญหา อุปสรรคที่พบ การสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศของครูสุศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครที่ปรากฏในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาโดยนำ แนวคิดสตรีนิยมมาเป็นจุดเชื่อมกับแนวคิดเพศวิถีศึกษาตามแนวปฏิบัติสากลทางวิชาการ เนื่องจากแนวคิดสตรีนิยมเป็นฐานสำคัญในการวิพากษ์เรื่องเพศวิถีศึกษาเหมือนกันกับแนวคิดเพศวิถีศึกษา จนนำไปสู่การถ่ายทอดเนื้อหาเพศวิถีศึกษาในแบบเรียนสุศึกษาโดยรักษาค่านิยมกระแสหลักของรัฐ แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญที่ผลประโยชน์ด้านสิทธิมนุษยชน สุขภาวะของคนในสังคม ยังคงเป็นการทำให้เนื้อหาในแบบเรียนเป็นการส่งต่ออำนาจของรัฐมากกว่าการส่งต่อความรู้ที่ทำให้คนในสังคมสามารถเข้าใจความเป็นพหุวัฒนธรรมความหลากหลายทางเพศและนำความรู้ไปใช้ได้อย่างแท้จริง เรื่องราวเพศวิถีศึกษาเหล่านี้มักเกิดขึ้นในโรงเรียนและสังคมปัจจุบัน ผลการวิจัยทำให้ทราบว่า การสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศของครูสุศึกษาในปัจจุบัน เน้นการสอนตามกรอบการสอนเนื้อหาเพศวิถีศึกษาประเด็นที่ถูกพูดถึงมากที่สุด ได้แก่ การสอนให้นักเรียนเข้าใจเรื่องเพศโดยกำเนิด เพศวิถี ความหลากหลายทางเพศ พฤติกรรมที่เหมาะสมกับเพศ ความรุนแรงทางเพศ การล่วงละเมิดทางเพศ การยอมรับและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเพศ ความเท่าเทียมทางเพศ ค่านิยมเรื่องเพศรวมไปถึงการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและความหลากหลายในสังคมพหุวัฒนธรรม ประเด็นที่ถูกพูดถึงน้อย ได้แก่ สิทธิมนุษยชนและสิทธิทางเพศ ผู้วิจัยพบว่าแนวทางการสอนสำหรับครูที่ผ่านการอบรมในหลักสูตรการสอนเพศวิถีศึกษาโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมมากกว่าครูที่ไม่ได้รับการอบรม ท่ามกลางมายาคติที่สังคมมีต่อเรื่องเพศ กระบวนการสร้างความเป็นธรรมทางเพศไม่ได้หยุดอยู่กับที่ การใช้เครื่องมือมุมมองต่างๆ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้บนความเป็นธรรมและความเท่าเทียมได้ โดยเฉพาะการสอนสุศึกษาสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงการสอนความหลากหลายทางเพศที่เปลี่ยนไปอย่างเห็นได้ชัดมากขึ้น

คำสำคัญ: ความหลากหลายทางเพศ, เพศวิถีศึกษา, การสอนสุศึกษาในโรงเรียน

Teaching of Gender and Sexual Diversity Topics by Health Education Teachers in Bangkok Secondary Schools

Natthachaporn O-thong

Graduate student, Department of Education in Learning Sciences And Educational Innovation ,
Faculty of Learning Sciences and Education, Thammasat University.

*Corresponding author, E-mail: Natthachaporn14@gmail.com

ABSTRACT

This research studied on Teaching of Gender and Sexual Diversity Topics by Health Education Teachers in Bangkok Secondary Schools. The purpose of this study was to study the teaching of gender diversity issues of health education teachers. and study the teaching methods for gender diversity issues of health education teachers. Phenomenological qualitative research was done with data. From interviews with secondary health education teachers in Bangkok. Responsible for teaching secondary school grades 1-6 with experience teaching as a teacher for more than 5 years all 29 informants. The main issues related to the teaching of gender diversity by health education teachers in secondary schools in Bangkok were found. The main data were divided into 6 issues: 1) the teaching of gender diversity issues of health education teachers; 2) guidelines for teaching gender diversity issues of health education teachers; 3) the characteristics of curriculum formulation at the school level; 4) perspectives of health education teachers. The importance of teaching sexuality education. 5) Concerns in teaching sexual diversity issues. 6) Suggestions from health education teachers, problems, obstacles encountered in the teaching of gender diversity issues among health education teachers in secondary schools in Bangkok were reflected in this research. The researcher conducted a study by leading Feminism as a link to sexuality education according to international academic practice This is because feminism is the basis for criticism of sexuality education as well as sexuality education. The researcher conducted a study by leading The concept of feminist education in conjunction with the concept of sexuality education according to international academic practice This is because feminism is the basis for criticism of sexuality education as well as sexuality education. This led to the transmission of sexuality education content in a health education textbook while maintaining the mainstream values of the state. but does not focus on human rights interests well-being of people in society It is still making the textbook contents to pass on the power of the state rather than the transfer of knowledge that allows people in society to understand multiculturalism and gender diversity and truly apply the knowledge. These sexuality education stories often take place in schools and society today. The findings show that teaching gender diversity issues for health education teachers at present Emphasis on teaching based on sexuality education content framework. The most discussed topics were teaching students to understand natural sex, sexuality, sexual diversity, and sexuality. gender-appropriate behavior sexual violence sexual harassment accepting and

adjusting to gender change gender equality Gender values as well as inclusion on differences and diversity in a multicultural society. Less discussed topics include human rights and sexual rights. The researcher found that most of the teaching guidelines for teachers trained in the sexuality education curriculum by the Office of the Basic Education Commission in conjunction with the Office of Health Promotion Foundation used student participation activity teaching methods. than untrained teachers. Among the myths that society has on sex The process of gender fairness doesn't stop there. Using different view tools It helps to learn about fairness and equality. In particular, the teaching of health education reflected a more obvious change in the teaching of gender diversity.

คำสำคัญ: Sexual Diversity, Comprehensive Sexuality Education, School Health Education

บทนำ

หากย้อนมองเรื่องเพศในสังคมไทยในอดีต การศึกษาของผู้หญิง ตัวตนและพื้นที่ความรู้ ตามแนวคิดสตรีนิยมที่ต้องการปลดปล่อยผู้หญิงที่เป็นผู้ถูกระงับ แนวคิดสตรีนิมนั้นศึกษาถึงการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้หญิงที่เอาอุดมการณ์กระบวนการคิด การปฏิบัติของสตรีนิยมมาขับเคลื่อนบนพื้นฐานความเสมอภาคระหว่างเพศ ไม่จะเป็นการสื่อสารสาธารณะ ความเหลื่อมล้ำทางการเมือง เศรษฐกิจ การผลักดันความหลากหลายทางเพศ แม้กระทั่งการให้ผู้หญิงมีพื้นที่ในการมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกในสังคม แนวคิดกระแสหลักสตรีนิมนั้นคือระบบชายเป็นใหญ่ ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง การเคลื่อนไหวทางการเมืองของผู้หญิง จึงถูกครอบงำทางอุดมการณ์ เป็นการเคลื่อนไหวเพื่อต่อสู้การยอมรับความเสมอภาคทางเพศให้เป็นพื้นฐานของกฎหมาย จารีต ประเพณี การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นเพื่อให้ผู้หญิงสามารถใช้ชีวิตและกำหนดชีวิตของตนเองได้ สังคมไทย (ติโหมะ ที่ โอะหะยะเน็น:พิมพ์วิทย์ บุญมงคล, 2555) ซึ่งแนวคิดนี้ยังสอดคล้องกับวิวัฒนาการเรื่องเพศภาวะและเพศวิถีใน ศึกษาเบื้องหลังความคิดความเชื่อระบบเพศภาวะและเพศวิถี

เรื่องราวของเพศวิถีศึกษานั้นถูกปลูกฝังอยู่ในสังคมไทยมายาวนานจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างทางอำนาจเพศภาวะ เพศวิถีที่ปลูกฝังอยู่ในสังคมไทย (กฤตยา อาชวนิจกุล, 2554) เช่น การนำเสนอเรื่องราวของบุรุษเพศความเป็นชาย เช่น ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า เป็นหัวหน้าครอบครัว การเรียนรู้ยังคอยกีดกันลดทอนศักยภาพผู้หญิง ได้แก่ ค่านิยมรักนวลสงวนตัว ผู้หญิงต้องอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน ผู้ชายต้องให้เกียรติผู้หญิง กล่าวได้ว่าในอดีตมีการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้หญิงให้ก้าวข้ามเงื่อนไขด้านเพศภาวะที่เป็นสิ่งกีดกันและทยอยเข้ามาในระบบการศึกษา (นงเยาว์ เนาวรัตน์, 2561) ค่านิยมเหล่านี้ “ลดทอนศักยภาพ” เพราะเป็นแนวคิดที่ให้อำนาจผู้ชายได้ตัดสินใจ และค่อนข้างจำกัดโอกาสและอิสรภาพของผู้หญิง โดยให้พวกเขาอยู่ในพื้นที่หรือขอบเขตที่จำกัด การนำแนวคิดสตรีนิยมและเพศภาวะมาสู่การวิเคราะห์ปฏิบัติการทางการศึกษาโดยเปิดโอกาสให้ผู้หญิงและเพศภาวะมีบทบาทในพื้นที่การจัดการศึกษาสาธารณะมากขึ้น เรื่องราวในแบบเรียนนั้นจึงถูกผลิตซ้ำด้านอุดมการณ์ชาตินิยมและความมีอำนาจเหนือกว่าของผู้ชาย แง่มุมการทบทวนการสอนวิชาสุขศึกษาจึงเกิดขึ้นจากฐานความคิดสตรีนิยมมีการทบทวนการสอนในรายวิชาสุขศึกษา และจัดให้เพศวิถีศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนรู้

วิชาสุขศึกษาจึงเป็นวิชาที่สำคัญในการถ่ายทอดเนื้อหาด้านเพศวิถีศึกษาในระบบการศึกษาไทย ตามที่หนังสือแบบเรียนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) มีขอบข่ายครอบคลุมสาระและมาตรฐานการเรียนรู้สาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา หลังจากนั้นมีการรายงานวิจัยเพื่อทบทวนการสอนเพศวิถีศึกษาในสถานศึกษาไทย พบว่าหลักสูตรการสอนเพศวิถีศึกษาที่ผ่านมานั้นถูกคาดหวังให้แก้ปัญหาด้านสุขภาพและแก้ปัญหาสังคม ได้แก่ การป้องกันการติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การติดเชื้อเอชไอวีในเยาวชน การตั้งครรภ์ในวัยเรียน เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการและคณะ, 2559) ในขณะที่การสอดแทรกเนื้อหาเพศวิถีศึกษาเข้าไปในนั้น อาจส่งผลให้ครูผู้สอนไม่ได้เปิดให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเชิงบวกและเชิงลบมากนัก ในสถานศึกษามัธยมศึกษาและอาชีวศึกษามีจัดการเรียนรู้เพศวิถีศึกษาภายใต้นโยบายและข้อจำกัดแต่ละโรงเรียน บางโรงเรียนจัดสอนวิชาสุขศึกษาโดยแยกออกมาเป็นหนึ่งวิชา บางโรงเรียนให้สอนวิชาสุขศึกษาเชิงบูรณาการและนำหัวข้อเพศวิถีศึกษาไปสอนรวมกับวิชาอื่น เช่น นำวิชาสุขศึกษาไปสอนกับวิชาชีววิทยาเรื่องเชื้อโรค การทำงานของอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย ในรายวิชาสังคมศึกษาสอนเรื่องระบบบริการชุมชน กฎหมายคุ้มครองต่างๆให้สอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรมการเมือง ในรายวิชาแนะแนวอาจนำไปสอนเกี่ยวกับสุขภาพจิต การศึกษาต่อ เป็นต้น โดยบางวิชานำเนื้อหาเพศวิถีศึกษาไปสอนเฉพาะก่อนเริ่มเนื้อหาสอนในรายวิชาหลักเพียงไม่กี่นาที เหล่านี้คือปัญหาการจัดการเรียนวิชาสุขศึกษาที่ผ่านมาแสดงให้เห็นถึงการไม่เห็นความสำคัญของวิชาสุขศึกษาและยังขาดความเข้าใจทั้งเรื่องการสอนและการบริหารจัดการในโรงเรียน

จากรายงานบทวนการสอนเพศวิถีศึกษาดังกล่าวข้างต้น พบว่าสิ่งที่ยังคงเหมือนกันในการให้รอบทิศทางการสอน คือ สารและมาตรฐานการเรียนรู้ทั้งห้าสาระยังคงไว้เหมือนเดิมตั้งแต่ปี พ.ศ.2544 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544) จนถึงปัจจุบัน แต่ที่มีการเปลี่ยนแปลงเมื่อปี พ.ศ.2561 ถึงปี พ.ศ.2562 คือการร่วมจัดทำเอกสารกรอบเนื้อหาเพศวิถีศึกษามีการปรับเนื้อหาในแบบเรียนจากเดิมที่พูดถึงเพียงแค่การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย การเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจและอารมณ์ของวัยรุ่น พัฒนาการทางเพศในวัยรุ่น การยอมรับและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่น มีการเพิ่มเนื้อหาเพศวิถีศึกษาเข้าไปในแบบเรียน งานวิจัยก่อนหน้านี้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการสอนความหลากหลายทางเพศในโรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) ได้แก่ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปี่ยงเบนทางเพศ ข้อควรปฏิบัติตนและข้อควรปฏิบัติสำหรับบุคคลที่มีเพื่อน หรือบุคคลใกล้ชิดที่มีการเปี่ยงเบนทางเพศ เนื้อหาการสอนในปัจจุบันมีการสอดแทรกองค์ความรู้เพศวิถีศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศ รสนิยมทางเพศ การแสดงออกทางเพศ เป็นเพียงการระดมการให้คำนิยาม เช่น นิยามความเท่าเทียมระหว่างเพศ ปัญหาความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศ การเปี่ยงเบนทางเพศ และเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติตนเมื่อการเปี่ยงเบนทางเพศและมีเพื่อนที่มีพฤติกรรมเปี่ยงเบนทางเพศ เป็นต้น

นอกจากนี้การอธิบายความหลากหลายทางเพศในสาระมิติความรู้สุขภาพ 5 ด้าน มีข้อค้นพบว่าประเด็นความหลากหลายทางเพศในแต่ละด้านควรเพิ่มเติมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและยอมรับความหลากหลายทางเพศ ประกอบด้วยด้านที่หนึ่ง บทบาททางเพศ เพศภาวะ (กระทรวงศึกษาธิการและคณะ, 2559) พบว่าอิทธิพลของสื่อออนไลน์และสื่ออื่นๆ มีผลต่อการยอมรับและเข้าใจความหลากหลายทางเพศ โดยมีการพูดถึงความไม่เท่าเทียม ความรุนแรงทางเพศเกิดจากการกระทำในบทบาทชายหญิงเท่านั้น ด้านที่สองด้านสุขภาพและพฤติกรรมทางเพศยังคงสอนให้นักเรียนรู้จักการป้องกันไม่ให้ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร การป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ แต่ประเด็นที่ถูกสอนหรือพูดถึงน้อยก็คือ การมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยในกลุ่มรักเพศเดียวกัน การทำแท้งที่ปลอดภัย ด้านที่สามด้านสิทธิทางเพศ เริ่มมีการใส่รายละเอียดพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศพ.ศ. 2558 พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 เข้าไปในแบบเรียน พูดถึงสิทธิการเป็นพลเมือง เสรีภาพ การใช้ชีวิตทางวัฒนธรรม ผู้หญิงสามารถทำงานและเป็นผู้ให้ได้ เป็นต้น ครูผู้สอนสอนในแง่ลบมากกว่าแง่บวกเพราะกลัวจะเป็นการชี้ให้นักเรียนมีกิจกรรมทางเพศ ด้านที่สี่ด้านความรุนแรง การรังแกกันในโรงเรียน โดยเฉพาะการรังแกนักเรียนที่ถูกเข้าใจว่าเป็น ตุ๊ดเกย์ หอม ดี (เป็นคำที่มีนัยลบ) ถูกพูดถึงน้อย เพราะเหยื่อของความรุนแรงไม่ได้เป็นผู้หญิงเสมอไปและเกิดขึ้นได้กับความสัมพันธ์ทุกรูปแบบ ส่วนความรุนแรงในครอบครัวถูกพูดถึงน้อยเช่นกัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557) และด้านสุดท้ายด้านที่ห้าตัวตนและความสัมพันธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การแสดงออกถึงความรู้สึกในเรื่องเพศถูกพูดถึงน้อย นอกจากนี้ครูพยายามหลีกเลี่ยงการพูดถึงรูปแบบการมีเพศสัมพันธ์ การติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ความเสี่ยงในการตั้งครรภ์ ทำให้ประเด็นความหลากหลายทางเพศยังมีความไม่ชัดเจนและไม่ครอบคลุมเพศวิถีศึกษารอบด้าน

ภายหลังจากที่มีรายงานนี้ออกมา มีการปรับปรุงหลักสูตรในส่วนของเพศสภาพและความหลากหลายทางเพศ (ณัฐธินิศา เหล็กกล้า, 2564) จึงไม่ทราบว่ามีหลักสูตรและตำราเปลี่ยนแล้ว หัวข้อที่ครูผู้สอนได้ปฏิบัติการสอน การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ กระบวนการสอนและแง่มุมที่ใช้สอนในปัจจุบันเป็นอย่างไร หัวข้อใดบ้างที่ควรมีการปรับเปลี่ยน หรือถูกถอดถอนออกไปในหลักสูตรและประเด็นความหลากหลายทางเพศ เพศภาวะ สิทธิทางเพศ ความรุนแรงทางเพศถูกเชื่อมโยงพูดถึงน้อยมาก โดยในแบบเรียนเป็นเพียงการให้ความหมายของเพศ บทบาทความสัมพันธ์ ความเท่าเทียมระหว่างเพศ ความหลากหลายทางเพศ และการวางตัวต่อผู้อื่น นอกจากนี้สิ่งที่พบในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเฉพาะแบบเรียนหลายสำนักพิมพ์ยังมีการใช้คำพูด ข้อความที่แฝงด้วยความอคติ มีการตีความจากผู้เขียนหลายสำนักพิมพ์เพื่อนำไปใช้ในการเรียบเรียงแบบเรียนที่อาจจะเป็นการส่งต่อความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องต่อบุคคลที่มีความ

หลากหลายทางเพศให้เกิดขึ้นแก่สังคมได้ ผลของการเปลี่ยนแปลงด้านเพศวิถีศึกษา นอกเหนือจากด้านเนื้อหากรอบแนวคิด เพศวิถีศึกษาในแบบเรียน

ดังนั้นครูผู้สอนซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีสุขภาพแบบองค์รวมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ด้านนโยบายในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เพศวิถีศึกษา การสนับสนุนครูและบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเพศวิถีศึกษาอย่างแท้จริง แม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการได้มีการปรับหลักสูตรวิชาสุขศึกษา แต่ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการสอนเพศวิถีที่ยังไม่ครอบคลุมเพศศึกษารอบด้าน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา การสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศของครูสุขศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจตามแนวคิดเพศวิถีศึกษาที่ถูกต้องทั้งบทบาทของครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง โรงเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะครูผู้สอนที่มีบทบาทสำคัญในโรงเรียนทำหน้าที่ถ่ายทอดองค์ความรู้เพศวิถีศึกษาในประเด็นความหลากหลายทาง เพศ เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีสุขภาพะที่สมบูรณ์ สามารถสร้างสรรค์ประโยชน์ในสังคมที่เต็มไปด้วยความเสี่ยงต่อ สุขภาวะ ครูผู้สอนสามารถต่อยอดในการศึกษาและพัฒนาแนวทางการสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศ การจัดเรียนการ สอนวิชาสุขศึกษาที่สอดคล้องกับเพศวิถีศึกษา และเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อไป

คำถามการวิจัย

ครูสุขศึกษาสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศได้บ้างและมีแนวทางการสอนอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศของครูสุขศึกษา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศของครูสุขศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้คือ ครูสุขศึกษาระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ที่มีประสบการณ์สอนดำรงตำแหน่งครูลแล้ว 5 ปีขึ้นไป โดยมีเทคนิคการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบไม่มีความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมศึกษาวิจัย (Inclusion criteria) จากการ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive selection) เป็นการสุ่มโดยพิจารณาจากการตัดสินใจของผู้วิจัย ให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์การวิจัย อาศัยความรู้ ประสบการณ์ของกลุ่มตัวอย่างและใช้เทคนิค (Snowball Sampling) ช่วยให้ผู้วิจัย เข้าถึงกลุ่มตัวอย่างได้ง่ายขึ้น ในลักษณะการเสนอชื่อเครือข่ายครูสุขศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำนวน ผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 29 คน เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศของครูสุขศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ภาคสนาม การสัมภาษณ์ในรูปแบบออนไลน์ ใช้การวิเคราะห์ เอกสารแผนการจัดการเรียนรู้เป็นเครื่องมือในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยใช้อุปกรณ์ คือ สมุดจดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กเพื่อการสัมภาษณ์ออนไลน์และอัดเสียง โดยผู้วิจัยทำการขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลก่อนเสมอ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลโดยใช้ 3 วิธีการ ประกอบด้วย

3.1 การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) โดยจะเป็นการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว และ การสัมภาษณ์แบบออนไลน์ ใช้การสัมภาษณ์ที่ไม่มีรูปแบบที่แน่นอน ผสมผสานระหว่างโครงสร้างข้อคำถามและการกำหนด ประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้า เนื่องจากผู้วิจัยต้องการความยืดหยุ่นของประเด็นคำถาม และยังคงไว้ซึ่งเนื้อหาสาระ

3.2 การวิเคราะห์เอกสาร ผู้วิจัยจะทำการศึกษาเอกสารเพิ่มเติมก่อนการสัมภาษณ์ได้แก่ แบบวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาข้อมูลการสอนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการสอนความหลากหลายทางเพศ

3.3 เมื่อได้รับการอนุมัติเกี่ยวกับแบบสัมภาษณ์จากคณะกรรมการสอบ ผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ สอบถามความสนใจ และทำการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 จัดเรียงข้อมูล เมื่อมีการเก็บข้อมูล และได้ข้อมูลดิบ (Data) มาผู้วิจัยจะทำการการเก็บข้อมูลทำการวิเคราะห์เพิ่มเติมในส่วนของการจัดการเรียนรู้และอาจจะเปรียบเทียบกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ขั้นตอนนี้จะดำเนินการก่อนการสัมภาษณ์เพื่อจะได้มีข้อมูลก่อนการสัมภาษณ์จริง

4.2 เมื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาสู่ขั้นตอนการถอดความบันทึกเทปที่ได้จากการสัมภาษณ์ครู แบบคำต่อคำเพื่อหาแก่นสาระ หลังจากนั้นนำข้อมูลมาลดทอน (Reducing the data) เพื่อตัดข้อมูลที่ไม่จำเป็นออกไปเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญต่องานวิจัย มีการจัดกลุ่มข้อมูล (Categoring) (Beck, 1994; Miles & Huberman, 1994) จากนั้นนำข้อมูลมาเรียบเรียง วิเคราะห์การสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศ

4.3 ตีความโดยเชื่อมโยงกับแนวคิดทฤษฎีการศึกษาและแนวคิดทฤษฎีสตรีนิยม

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยโดยเริ่มจากข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลแต่ละคน แสดงรายละเอียดที่สำคัญ ได้แก่ ชื่อ(นามสมมติ) อายุ เพศ ระยะเวลาสอน ระดับชั้นที่สอน และงานพิเศษที่ได้รับมอบหมายเพิ่มเติมในโรงเรียน โดยผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้เป็นครูสุศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งหมด 29 ท่าน พบว่าผู้ให้ข้อมูลทุกคนเป็นครูสุศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร อายุระหว่าง 26-41 ปี แบ่งเป็นเพศหญิงจำนวน 16 คน เพศชายจำนวน 13 คน มีประสบการณ์ตั้งแต่ 6 – 12 ปี ครูทุกคนปฏิบัติหน้าที่สอนรายวิชาสุศึกษาสอนตรงตามวิชาเอกของตน และปฏิบัติงานพิเศษที่ได้รับมอบหมายเพิ่มเติมในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพ

1) การสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศของครูสุศึกษา

หัวข้อการสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศของครูสุศึกษาสามารถแบ่งออกเป็นระดับชั้นที่ 1-6 จำแนกเป็นประเด็นความหลากหลายทางเพศของครูสุศึกษาเชื่อมโยง และเนื้อหาเพศวิถีศึกษาตามตัวชี้วัดระดับชั้น โดยผู้วิจัยจะทำการสรุปเป็นตารางหลังการสัมภาษณ์เพื่อให้เห็นความแตกต่างที่ชัดเจนขึ้นระหว่างหัวข้อการสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศ และเนื้อหาเพศวิถีอื่นๆ ตามตัวชี้วัดกรอบแนวคิดการสอนสุศึกษาระดับชั้น ม.1 ถึง ระดับชั้น ม.6 ดังตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การสอนของครูสุศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

การสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศ ม.1	เนื้อหาเพศวิถีอื่นๆ ตามตัวชี้วัดระดับชั้น ม.1
“สอนม.1 เป็นหลัก ประเด็นความหลากหลายทางเพศอะไรบ้าง เบื้องต้นสอนให้เด็กรู้จักก่อนว่าความหลากหลายทางเพศคืออะไร แล้วมันเปิดกว้างอย่างไรแล้ว เราจะยอมรับและอยู่ในสังคมยังบ้าง ...อีกอันนึงก็เกี่ยวกับ ไชเบอร์บูลลีให้รู้ว่าใช้อินเตอร์เน็ตยังไง แบบเหมาะสมและไม่เหมาะสม แล้วก็เราจะป้องกันไม่ให้ไป ไชเบอร์ บูลลีคนอื่นยังบ้าง แล้วถ้าสมมติเราโดนไชเบอร์บูลลี เราจะมีวิธีการป้องกันแก้ไขยังไงบ้าง.” (ครูไช่ต๋น)	“ถ้าตามตัวชี้วัดการเปลี่ยนแปลงในวัยรุ่น ด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมสติปัญญา โครงสร้างร่างกายเปลี่ยนแปลงยังไง มีพัฒนาการอย่างไร ปัจจัยด้านพันธุกรรม อิทธิพลของต่อมไร้ท่อที่ส่งผลต่อฮอร์โมนในร่างกาย สภาพครอบครัว สิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางเพศ” (ครูมารศรี) “ม.1 เราจะพูดกว้างๆไม่ได้ลงรายละเอียดเรื่องเพศสัมพันธ์ ไม่ได้ย้ำเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ ไม่ได้ลงลึก เพราะมันน่าจะเร็วไปกับเด็กวัยนี้ สอนแค่ให้รู้จักตัวเอง การทำความสะอาด ดูแลสุขอนามัยยังไง” (ครูซ้อหวัง)

จากข้อมูลในตารางที่ 1 พบว่า การสอนของครูสุขศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ครูผู้สอนส่วนใหญ่จะเน้นการสอนเพศวิถีตามกรอบแนวคิดเพศวิถีศึกษา โดยสอนการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และพัฒนาการทางเพศเป็นสำคัญ มีครูที่ให้ข้อมูลที่เห็นแย้งว่าการสอนนักเรียนม.1 นั้นยังไม่ต้องลงรายละเอียดมากแต่จะเน้นการสอนเรื่องการดูแลสุขภาพอนามัยตนเองมากกว่า และสอดแทรกหัวข้อการสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศเข้าไปขณะสอน เช่น เรื่องความเท่าเทียมทางเพศ การยอมรับความหลากหลายทางเพศ สิทธิพื้นฐานที่นักเรียนได้รับ กฎหมายที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์ปัจจุบัน และพูดถึงการรังแกกันบนพื้นที่ออนไลน์พร้อมให้แนวทางการป้องกันตนเองเมื่อถูกรังแก

ตารางที่ 2 การสอนของครูสุขศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

การสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศ ม.2	เนื้อหาเพศวิถีอื่นๆ ตามตัวชี้วัดระดับชั้น ม.2
“ในบทนี้ก็จะพูดถึงเกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชน เพศของสิทธิมนุษยชน เรื่องของปัญญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน” (ครูเจ) “ก็จะมีในเรื่องของเจตคติในเรื่องเพศ แล้วก็เรื่องความเท่าเทียมทางเพศค่ะ” (ครูตะเกียงแก้ว) “ครูก็จะสอนเรื่องแนวทาง การวางตัวระหว่างเพศ... แม้กระทั่งการรู้จักปกป้องสิทธิทางร่างกายของตนเอง ไม่ให้ใครมาฉวยโอกาส รังแก แต่จะต้องตัว เพื่อป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร” (ครูจุลี)	“สอนเยอะอะ ค่ะ ในม.2 พูดเรื่องสาเหตุการมีเพศสัมพันธ์เพราะเราก็ไม่อยากให้เด็กมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร แต่สมัยนี้เมื่อสื่อไปไว้มาก เด็กๆรับรู้รวดเร็วหลายช่องทาง เราก็ต้องสอนว่าเด็กๆสำเร็จความใคร่ด้วยตัวเอง เป็นเรื่องธรรมชาติที่ร่างกาย ขับฮอร์โมนเพศออกมา อะไรที่จะมากระตุ้นให้เรามีเพศสัมพันธ์ แล้วเราจะป้องกันยังไง เราก็พูดเรื่องโรคเอดส์ ซิฟิลิส หนองใน และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อื่นๆ คือสอนให้ป้องกันมากกว่า” (ครูจีจี้) “ม.2 สอนโรคทางระบบสืบพันธุ์ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ แล้วก็วิธีเกี่ยวกับการใส่ถุงยาง” (ครูใบบัว)

จากข้อมูลในตารางที่ 2 พบว่า การสอนของครูสุขศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 ครูผู้สอนส่วนใหญ่จะเน้นการสอนเพศวิถีตามกรอบแนวคิดเพศวิถีศึกษา โดยเฉพาะประเด็นการสอนที่ถูกพูดถึงมากที่สุด คือ เรื่องความเท่าเทียมทางเพศ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โรคเอดส์ การป้องกันตนเองจากการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร มีการสอดแทรกเกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชน ปัญญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนก่อนเข้าเรื่องความหลากหลายทางเพศ เจตคติทางเพศ การวางตัวระหว่างเพศ เป็นต้น ข้อสังเกตที่เห็นได้ชัดคือ การสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นั้นจะเน้นการสอนภาคทฤษฎีควบคู่กับการฝึกปฏิบัติ เรื่องการฝึกสวมถุงยางอนามัย และการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย การป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ผู้วิจัยคิดว่าการที่เนื้อหาในเพศวิถีศึกษานำมาสอนการป้องกันในระดับชั้นนี้ มีความสัมพันธ์กับช่วงวัยที่เหมาะสมเนื่องจากวัยรุ่นช่วงวัย ม.2 ค่อนข้างมีพัฒนาการในด้านความคิดที่ลึกซึ้งขึ้น เริ่มคิดเป็นเหตุเป็นผลมากขึ้น และเป็นวัยที่กำลังค้นหาเอกลักษณ์ ความต้องการของตนเอง อยากมีแฟน ต้องการการยอมรับจากคนรอบข้าง

ตารางที่ 3 การสอนของครูสุขศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

การสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศ ม.3	เนื้อหาเพศวิถีอื่นๆ ตามตัวชี้วัดระดับชั้น ม.3
“ความแตกต่างเรื่องเพศไม่สามารถมาจำกัดสิทธิต่างๆของคนในสังคมได้ เราจะต้องไม่ถูกเลือกปฏิบัติ เราไม่สามารถสิทธิของคนอื่นได้ สังคมต้องเท่าเทียมกัน ไม่นำไปสู่ปัญหาหรือความขัดแย้งอื่นๆ” (ครูจุล) “สำหรับความหลากหลายทางเพศนะคะ สิ่งแรกที่จะสอนเลยก็คือการวางตัวค่ะ การวางตัวต่อเพศตรงข้าม การปฏิบัติตนต่อเพศตรงข้าม รวมถึงการดูแลสุขภาพทางเพศของตนเอง การดูแลสุขภาพจิต แล้วก็การปรับตัวให้เข้ากับสังคมในปัจจุบันนี้ค่ะ” (ครูปอเปี๊ยะ)	“เออ จริงๆแล้วเนื้อหาของม.3จะไม่มีในเรื่องของความหลากหลายทางเพศโดยตรงครับ แต่จะเป็นในเรื่องที่เกี่ยวข้อง เช่น ช่วงวัย โดยเฉพาะวัยรุ่นที่เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ ความคาดหวังของวัยรุ่นที่มีต่อสังคมสื่อโฆษณาในวัยรุ่น อนามัยเจริญพันธุ์ประมาณนี้” (ครูจ๋าอุ) “สอนเรื่องการป้องกันเกือบทุกอย่างเลย สอนสวมถุงยาง กินยาคุมธรรมดา ยาคุมฉุกเฉิน การใส่ห่วงว่าใส่ยังไง การฝังยาคุม การนับหน้าเจ็ดหลังเจ็ด เรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ก็สอนครับ แต่จะแบ่งไปอยู่ในโรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อ” (ครูเอก)

จากข้อมูลในตารางที่ 3 พบว่า การสอนของครูสุขศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ครูผู้สอนส่วนใหญ่จะเน้นการสอนเพศวิถีเกี่ยวกับอนามัยเจริญพันธุ์เป็นส่วนใหญ่ ครูผู้สอนยังคงเสริมเรื่องการคุมกำเนิดด้วยวิธีต่างๆ เพิ่มมากขึ้น การดูแลสุขภาพทางเพศ รวมถึงในการสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศจะเน้นไปที่ความคาดหวังของวัยรุ่นที่มีต่อสังคม การปรับตัวในสังคม ครูผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ควรเรียนรู้การอยู่ร่วมในสังคมเนื่องจากอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่าน หากนักเรียนได้ศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น นักเรียนอาจจะออกไปประกอบอาชีพ ซึ่งการสอนทักษะชีวิตมีความสำคัญแก่นักเรียนช่วงวัยนี้ และมีครูบางคนให้ข้อมูลว่าเนื้อหาในม.3 ไม่ค่อยเกี่ยวข้องกับ ความหลากหลายทางเพศ จึงให้ข้อมูลในประเด็นนี้ได้ไม่มากนัก

ตารางที่ 4 การสอนของครูสุขศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

การสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศ ม.4	เนื้อหาเพศวิถีอื่นๆ ตามตัวชี้วัดระดับชั้น ม.4
“เราก็จะเริ่มสอนโดยการแยกก่อนว่าระหว่างเพศโดยกำเนิดและเพศวิถีมันมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร แล้วก็เรื่องความหลากหลายทางเพศ...ผมเน้นในเรื่องความเท่าเทียมนะ ไม่ว่าจะเป็นเพศไหน เพศอะไร มีความชอบแบบไหน ก็ตามต้องเคารพในความเป็นมนุษย์ต้องมีความเท่าเทียมกันครับ ” (ครูไมเคิล) “มีการยกตัวอย่างจากคลิป หรือสถานการณ์ความรุนแรงทางเพศที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายในต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศรัสเซีย ที่เค้ายังมีการกีดกันในเรื่องความเท่าเทียมและความหลากหลายทางเพศ ” (ครูสมพงศ์)	“ถ้าเพศวิถี ผมสอนเรื่องระบบร่างกายมนุษย์ ม.4 จะเป็น ระบบผิวหนัง ระบบกระดูก ระบบกล้ามเนื้อ และวิธีดูแลรักษาระบบต่างๆ รวมถึงการวางแผนดูแลพัฒนาสุขภาพ ทางกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม แล้วก็จิตวิญญาณ แล้วก็จะเป็นเรื่องการไ้ย้ยา ความปลอดภัยในชีวิต การป้องกันโรคจากการประกอบอาชีพและโรคในสถานการณ์ปัจจุบัน” (ครูเอ) “ผมสอนบูรณาการเรื่องสมรรถภาพทางกลไก สมรรถภาพเพื่อสุขภาพ เชื่อมกับการวางแผนดูแลสุขภาพ และการปฏิบัติตนในการทำให้สุขภาพดี เช่น การเลือกทานอาหาร การออกกำลังกาย การคิดมวนน้ำหนักตัว เสนอแนะให้คนมีสุขภาพดีทำอะไร” (ครูเชดี)

จากข้อมูลในตารางที่ 4 พบว่า การสอนของครูสุขศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หากดูในกรอบเนื้อหาเพศวิถีศึกษาประเด็นความหลากหลายทางเพศช่วงชั้น ม.4-ม.6 ให้เรียนรู้เกี่ยวกับสังคมพหุวัฒนธรรม ค่านิยมทางเพศ โดยในระดับชั้นม.4 ครูส่วนใหญ่จะเน้นประเด็นหลากหลายทางเพศ เพศวิถี พฤติกรรมทางเพศ สถานการณ์ความรุนแรงทางเพศ ความเท่าเทียมทางเพศ การให้ความเคารพกันในการอยู่ร่วมกับคนในสังคม ส่วนเนื้อหาเพศวิถีอื่นๆ ตามตัวชี้วัดระดับชั้น ม.4 สอนเรื่องระบบร่างกายมนุษย์ วิธีดูแลรักษาระบบต่างๆ การวางแผนดูแลพัฒนาสุขภาพ และความปลอดภัยในชีวิต

ตารางที่ 5 การสอนของครูสุขศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

การสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศ ม.5	เนื้อหาเพศวิถีอื่นๆ ตามตัวชี้วัดระดับชั้น ม.5
“จะเป็นเรื่องเพศในสังคมพหุวัฒนธรรมก็ ...หลังๆ หลักสูตรก็เปลี่ยนอีกว่า จริงๆแล้วเค้าก็มีคนบอกว่าทำไมต้องนิยมเพศ แม้กระทั่งQA เค้าบอกว่า รู้ได้ไงว่าฉันเป็นA รู้ได้ไงว่าฉันเป็นเควียร์ ซึ่งบางครั้งฉันอาจจะเป็น A หรือ เควียร์ก็ได้” (ครูใบบัว) “เรื่องที่มีในหน่วยนี้ จะมีเรื่องของเข้าใจพหุวัฒนธรรมก่อน การอยู่ร่วมกัน ... สอนว่าเรื่องของหลักเกณฑ์การจัดประเภทของเพศในปัจจุบัน มีอะไรบ้าง เพศโดยกำเนิด เพศวิถีอะไรอย่างนี้ครับ แล้วอธิบายเรื่องของเพศที่เค้ายอมรับกันในรูปแบบของสากล” (ครูหนามเตย) “ในหน่วยการเรียนรู้เรื่องค่านิยมในเรื่องเพศในยุคปัจจุบัน ...จะไปเน้นที่การสร้างความเข้าใจในเรื่องการให้เกียรติและการวางตัวให้เหมาะสมมากกว่าค่ะ ว่าความหลากหลายทางเพศเนี่ยมันเป็นเรื่องปกตินะ” (ครูทिया)	“พอมาม.5ปุ๊บเนี่ย สเต็ปมันก็จะเปลี่ยนไปเน้นของการSafe sex มากยิ่งขึ้น จากประสบการณ์ประมาณสักม. 5 ม.6 จะมีปัญหาเรื่องพฤติกรรมปัญหาการท้องในวัยเรียน การตั้งครรภ์ก็ค่ะ ก็เลยคิดว่าจะมาเอามาลงช่วงประมาณม. 5” (ครูเนเน่) “เรื่องเพศวิถีในเนื้อหา ก็จะเป็นเรื่องการแบ่งระบบร่างกายที่เกี่ยวกับชีวิตมากขึ้น ระบบหายใจ ระบบไหลเวียนโลหิต ระบบย่อยอาหาร รู้และปฏิบัติตามสิทธิที่ควรได้รับ เช่น สิทธิผู้บริโภค รู้เท่าทันสื่อ สุขภาพและความปลอดภัยในชุมชน แล้วก็ค่านิยมเรื่องเพศที่แตกต่างและเหมาะสมกับสังคมไทย” (ครูใบบัว)

จากข้อมูลในตารางที่ 5 พบว่า การสอนของครูสุขศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 คล้ายกับม.4 แต่จะสอนเจาะลึกกว่า เกี่ยวกับค่านิยมทางเพศในสังคมพหุวัฒนธรรมของไทย ครูผู้สอนให้ข้อมูลว่าเน้นการวิเคราะห์ขั้นสูงขึ้น เน้นการพิจารณาว่าค่านิยมที่แตกต่างทางสังคมวัฒนธรรมเหมาะกับตนเองและเกิดการยอมรับในสังคมหรือไม่ ครูผู้สอนยังเน้นย้ำเรื่อง การมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยการ Safe sex และการแสดงความรับผิดชอบทั้งกับตนเองและบุคคลอื่น ตามตัวชี้วัดระดับชั้น ม.5 รวมถึงการสอดแทรกเรื่องกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพบุคคล

ตารางที่ 6 การสอนของครูสุขศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

การสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศ ม.6	เนื้อหาเพศวิถีอื่นๆ ตามตัวชี้วัดระดับชั้น ม.6
“ชื่อหน่วยผมก็คือ LGBTQI ความหลากหลายทางเพศ ก็จะสอนความหมายของเพศวิถีศึกษา ตามความหมายสหประชาชาติ เกี่ยวกับสิทธิที่วัยรุ่นควรได้รับ การเผชิญกับปัญหาทางเพศและการอยู่ร่วมกัน” (ครูพีระ) “ผมก็ย้อนอดีตให้เด็กเห็นภาพสมัยโบราณ ผมเอารูปตัวละครในวรรณคดี ภาพเขียนต่างๆ พื้นฐานสังคมไทยเมื่อก่อนก็มีความหลากหลายทางเพศแต่ค่อยๆ ยอมรับมากขึ้นตามยุคสมัย” (ครูอัครพล)	“ถ้าเพศวิถี ก็เรื่องการสร้างเสริมชุมชนปลอดภัย การสร้างเสริมสุขภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ไข ปัญหาสิ่งแวดล้อม เรื่องระบบสืบพันธุ์ ระบบประสาท โรคและความผิดปกติจากการทำงานของต่อมไร้ท่อ สุขภาพกาย สุขภาพจิต” (ครูพีระ) “พอม.6 ก็จะเป็นเรื่องการคุมกำเนิดการวางแผนครอบครัว เพราะว่าเค้าน่าจะเป็นวัยที่จะไปศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย” (ครูเนเน่)

จากข้อมูลในตารางที่ 6 พบว่า การสอนของครูสุขศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สอดคล้องกับกรอบเนื้อหาเพศวิถีศึกษาเรื่องค่านิยมทางเพศ และสังคมพหุวัฒนธรรม มีการสอนให้เห็นความต่างค่านิยมในอดีตและปัจจุบันผ่านหลักฐานทางวัฒนธรรม สอดแทรกกฎหมายสิทธิทางเพศ เน้นให้ความหมายความหลากหลายทางเพศที่องค์กรด้านสุขภาพกำหนด ตลอดจนการเผชิญกับปัญหาทางเพศ อนามัยเจริญพันธุ์และร่วมกันเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา เนื้อหาเพศวิถีอื่นๆ ตามตัวชี้วัดระดับชั้น ม.6 เน้นระบบสืบพันธุ์ โรคและความผิดปกติที่เกิดจากการทำงานของระบบร่างกาย การแก้ปัญหาความขัดแย้ง ความรุนแรง สร้างเสริมสุขภาพชุมชน การดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิต

2) แนวทางการสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศของครูสุขศึกษา

แนวทางการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ส่วนมากครูผู้สอนเน้นการบรรยาย สลับกับการให้นักเรียนดูคลิปร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชั้นเรียน และมีการแบ่งกลุ่มเพื่อแสดงละครบทบาทสมมติในสถานการณ์ต่างๆ

แนวทางการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ส่วนมากจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เน้นการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน เช่น การกระตุ้นการแสดงความคิดเห็น ใช้การยกตัวอย่างสถานการณ์ในสังคมในสถานการณ์ปัจจุบัน นักเรียนได้รับการฝึกปฏิบัติจริงเรื่องการสวมถุงยางอนามัยและเปิดใจคุยเรื่องเพศทั้งในชั้นเรียนกับครู เพื่อนในห้อง และผู้ปกครองด้วย

แนวทางการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะเป็นการคิดวิเคราะห์มากขึ้น อาจจะเป็นการเปิดคลิปวิดีโอแล้วอภิปรายแสดงความคิดเห็น เน้นกระบวนการกลุ่ม ศึกษาค้นคว้าเพื่ออภิปรายจากการสำรวจรูปแบบโครงการ

แนวทางการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เน้นการวิเคราะห์ผ่านคลิปวิดีโอที่มีหน่วยงานสาธารณสุของค์การอิสระที่จัดทำขึ้น ฝึกการวิเคราะห์ discuss ร่วมอภิปรายให้เห็นว่าในสังคมมีการยอมรับความหลากหลายทางเพศ เรื่องค่านิยม ความแตกต่างของวัฒนธรรม และมีการจัดกิจกรรมรณรงค์ลดการต่อต้านเพศทางเลือกบนสื่อโซเชียล

แนวทางการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เน้นการวิเคราะห์ขั้นสูงมากขึ้นโดยการได้วาทีเพื่อส่งเสริมการหาข้อมูลข้อเท็จจริงต่างๆ ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ถกเถียงเรื่องกฎหมาย เช่น สมรสเท่าเทียม สิทธิยุติการตั้งครรภ์ ทำให้ปลอดภัยถูกกฎหมาย การประยุกต์การแสดงความคิดเห็นด้วยเทคนิคคำถาม RCA ส่งเสริมพัฒนากระบวนการคิด

แนวทางการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นประเด็นความหลากหลายทางเพศ ในแง่ข้อถกเถียงทางกฎหมาย เน้นการส่งเสริมกิจกรรมเชิงชุมชน รณรงค์สื่อสารออกไปด้านสิทธิต่างๆ ที่นักเรียนควรจะได้รับภายใต้กรอบแนวคิดความหลากหลายทางเพศ แต่ไม่ใช่การประทุ้งเป็นการรณรงค์เพื่อการยอมรับในตนเอง ความภาคภูมิใจในเพศตนเอง สิทธิทางกฎหมายที่อยู่บนพื้นฐานพหุวัฒนธรรม

3) ลักษณะการกำหนดหลักสูตรในระดับโรงเรียน

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา บางโรงเรียนประชุมเพื่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปีละครั้ง แต่ละโรงเรียนยึดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เนื่องจากมีข้อกำหนดว่าสถานศึกษามีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา วางแผน และดำเนินการใช้หลักสูตร เพิ่มพูนคุณภาพหลักสูตร ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวัดและประเมินผลสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น สภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียน โดยทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร

4) มุมมองของครูสุศึกษาต่อความสำคัญของการสอนเพศวิถีศึกษา

มุมมองประเด็นความแตกต่างการสอนความหลากหลายทางเพศในอดีตและปัจจุบัน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มองว่าต่างจากในอดีตเป็นอย่างมากสมัยก่อนจะสอนโดยยึดเรื่องเพศตามค่านิยม ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า ผู้หญิงต้องเป็นช้างเท้าหลัง เมื่อก่อนมีบรรทัดฐานว่าผู้ชายต้องเป็นผู้นำ แยกหน้าที่ชายหญิงชัดเจน แต่ปัจจุบันเกิดมุมมองเรื่องความเท่าเทียมทางเพศ ทำอย่างไรที่จะเกิดการสร้างโอกาสความเท่าเทียมกันได้ ลดการกีดกันทางเพศ และไม่ให้เกิดปัญหาความรุนแรงตามมา สมัยนี้มีการเปิดกว้างการยอมรับทางเพศมากขึ้น หากมองในแง่มุมมองเนื้อหาที่มีการเปลี่ยนให้เกิดการยอมรับความหลากหลายทางเพศในสังคม เมื่อก่อนเราจะรู้แค่ว่าส่งเสริมความเท่าเทียมเพศชายและเพศหญิง หรือตัวกฎหมายที่เป็นความเท่าเทียมในเพศชายหรือเพศหญิง แต่ว่าปัจจุบันมีในเรื่องของเพศวิถีเข้ามา ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่ามุมมองของครูสุศึกษาต่อความสำคัญของการสอนเพศวิถีศึกษาแตกต่างเป็นอย่างมาก จึงต้องเน้นว่าส่งเสริมการสอนที่หลากหลายต่อเพศอื่นๆด้วย ไม่ใช่แค่เป็นเพศโดยกำเนิดเท่านั้น

5) ความกังวลในการสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศ

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เกือบ 20 คน รู้สึกอึดอัด กังวล หรือไม่มั่นใจในการสอน โดยให้ข้อมูลไปในทิศทางของการเสนอเรื่องที่ไม่ว่างตอบคำถามนักเรียน ตอนนักเรียนมาขอคำปรึกษา ขาดความมั่นใจในการอธิบายนักเรียน ความท้าทายในการสอน เนื้อหาที่ขาดความชัดเจน การจำกัดข้อมูลเดิม และเป็นห่วงเป็นกังวลเรื่องความรู้สึกของนักเรียนกลุ่มความหลากหลายทางเพศ เป็นต้น ดังบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ถ้าจะสอนยากคือเรื่องของการสอดแทรกกฎหมาย เช่น เด็กจะถามว่ากฎหมายสมรสเท่าเทียมทำไมยังไม่ผ่านสักทีคะอาจารย์ อาจารย์เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับกฎหมายนี้ คือเด็กพยายามจะให้เราพูดว่าเราฟันธงแบบไหน ซึ่งเรารู้สึกว่าเรารู้สึกอึดอัดกับคำถามแบบนี้ เพราะบางทีเราไม่ใช่คนขับเคลื่อนกฎหมาย” (ครูเนเน่)

“สิ่งที่ผมรู้สึกกังวล เช่น บางทีมันก็จะละเอียดอ่อนนิดนึง เช่น อย่างเมื่อก่อนเราใช้คำว่า การเป่ยนเบนทางเพศ พอถัดมาเราเปลี่ยนเป็นความหลากหลายทางเพศมันจะทำให้เราเห็นว่ามันมีการเปลี่ยนคำพูด เปลี่ยนคำเรียกใช้ เปลี่ยนคำกำหนดกลุ่มอะไรอย่างนี้ ใหม่ๆอยู่ตลอด บางทีเราพูดลืมนั่นออกไป ณ ตอนนี้อยู่ไปสัก 3 ปี 5 ปี นักเรียนก็จะจำกัดคำพูด ผิดๆ นักเรียนก็จะรู้สึกว่าคุณครูที่ได้มาไม่อัปเดตแล้ว ตรงนี้มีความกังวลเล็กน้อยครับ ส่วนเรื่องอื่นๆจะมีทฤษฎีบอกได้ตายตัวไม่กังวลครับ” (ครูไมเคิล)

6) ข้อเสนอแนะจากครูสุศึกษา ปัญหา อุปสรรคที่พบ

ข้อเสนอแนะที่ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ไว้ในบทสัมภาษณ์การสอนความหลากหลายทางเพศในหลักสูตร เนื้อหาแบบเรียน มีการเสนอให้สอนเพศวิถีเป็นวิชาเพิ่มเติม ตั้งตัวชี้วัดพิเศษขึ้นมาสอดแทรกเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อเพิ่มเวลาการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมได้ครอบคลุมเพศศึกษารอบด้าน นอกจากนี้ยังอยากให้แบบเรียนเพิ่มเติมประเด็นความหลากหลายทางเพศเข้าไปให้มากขึ้น เพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิเกี่ยวกับเรื่องเพศ ให้เห็นความแตกต่างระหว่างการยอมรับของ

ไทยและต่างชาติให้เห็นภาพมากขึ้น ยกตัวอย่างบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศที่ประสบความสำเร็จเข้าไปในแบบเรียน ตลอดจนการสอดแทรกประเด็นที่เป็นปัญหาหรือน่าสนใจใหม่ๆ ในสังคมเข้าไปด้วย ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสอนของครู ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มองว่าการถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ เกิดจากตัวครู หากครูมีทัศนคติที่ดี วางตัวเป็นกลาง การเปิดใจยอมรับ เปิดกว้างเรื่องเพศและไม่สอนเพศศึกษาเชิงลบ สนับสนุนให้ครูทุกคนทุกวิชาควรจะมีความรู้เรื่องนี้ในเรื่องของความเข้าใจ นักเรียนที่มีความหลากหลายทางเพศจะทำให้สิ่งที่ถ่ายทอดไปนั้นเกิดประโยชน์ในการสอนความหลากหลายทางเพศ และเกิดความร่วมมือกันภายในองค์กร

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผล

การศึกษาการสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศของครูสุศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาใน กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศของครูสุศึกษา 2) เพื่อศึกษาแนวทางการสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศของครูสุศึกษางานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) สามารถสรุปผลและอภิปรายการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

อภิปรายผล

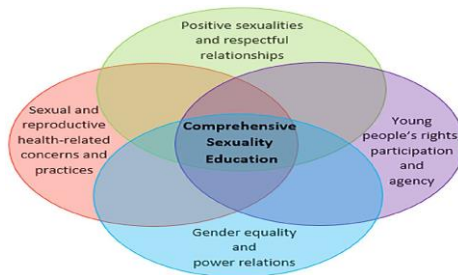
จากการศึกษางานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยเพื่อตอบคำถามการวิจัยจำนวน 1 ข้อ ได้แก่

1.ครูสุศึกษาสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศได้บ้างและมีแนวทางการสอนอย่างไร โดยผู้วิจัยจะแบ่งประเด็นในการสรุปผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด เพื่อศึกษาการสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศของครูสุศึกษา และเพื่อศึกษาแนวทางการสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศของครูสุศึกษา

จากข้อค้นพบประเด็นการสอนความหลากหลายทางเพศทุกระดับชั้น สรุปได้ว่า การสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศของครูสุศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ครูผู้สอนสอนตามโครงสร้างแนวคิดหลักในการพัฒนาการเรียนรู้เรื่องเพศ ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงสาธารณสุข ประกอบด้วยพัฒนาการทางเพศ สุขอนามัยทางเพศ การสร้างและรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลในสังคม ทักษะส่วนบุคคล พฤติกรรมทางเพศ สังคม และวัฒนธรรม บทบาททางเพศ (สุชาติา ทวีสิทธิ์ , 2547) และสอดคล้องกับแนวคิดเพศวิถีศึกษาแสดงให้เห็นถึงวงกลมในกรอบแนวคิดที่ทับซ้อนกัน ตามกรอบคำจำกัดความที่สำคัญของเพศวิถีศึกษา ที่ประกอบไปด้วย เรื่องเพศ ความสัมพันธ์และพฤติกรรม หรือเพศ สิทธิและเสรีภาพ ดังที่ได้อธิบายไว้ในบทที่ 4 โดยวงกลมที่ทับซ้อนกันมีผลมาจากแนวคิดของเพศวิถีศึกษานั้นมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันทุกมิติ และแนวคิดเพศวิถีศึกษารอบของมันก็ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ประเด็นนี้ผู้วิจัยมองว่ากรอบแนวคิดเป็นทิศทางการประมวลความคิดรวบยอดของการศึกษาในแต่ละเรื่อง ที่อาจจะมีความแปรปรวนเรื่องการสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศเพิ่มขึ้นมาในวงกลมทับซ้อนของทฤษฎีดังกล่าว ถือเป็นการอธิบายปรากฏการณ์เชื่อมโยงกันได้และนำไปปรับใช้ในการสอนต่อไป ผลการวิจัยประเด็นการสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศของครูสุศึกษาและเนื้อหาเพศวิถีอื่นๆ ตามตัวชี้วัดระดับชั้นตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ทำให้เห็นความแตกต่างการแบ่งเนื้อหาการสอนที่ชัดเจนมากขึ้น ด้านเนื้อหาเพศวิถีศึกษาที่สัมพันธ์กับตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการสอนเนื้อหาเพศวิถีศึกษามีการแบ่งเนื้อหาให้เหมาะสมตามช่วงวัยและพัฒนาการของผู้เรียน เช่น มองว่านักเรียนระดับชั้นม.1 ยังไม่ต้องเรียนการป้องกันโรค โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ปลูกฝังแค่เรื่องการดูแลสุขภาพอนามัยก็เพียงพอแล้ว ส่วนระดับชั้นม.2 ที่เป็นวัยแห่งการอยากรู้อยากลองมากที่สุดให้เรียนรู้เกี่ยวกับเจตคติทางเพศ วิธีการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ส่วนระดับชั้นม.3 เน้นไปที่การอนามัยเจริญพันธุ์และการคุมกำเนิดความคาดหวังที่จะปลูกฝังให้เกิดการเปลี่ยนผ่านสู่ผู้ใหญ่ การสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นยังเป็นลักษณะการให้ความหมาย คำนิยามระดับผิวเผินทั้ง

เรื่องให้ความหมายจากเพศธรรมชาติ และความหลากหลายทางเพศ ความเท่าเทียมทางเพศ ซึ่งในตอนนี้อาจสื่อสารอย่างไร ชัดจำกัด ทำให้นักเรียนเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายมากขึ้น อาจจะต้องมาทบทวนเนื้อหาแต่ละระดับว่าส่วนไหนควรเรียนรู้เร็วขึ้นหรือไม่ อย่างไร ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเน้นการสอนที่เกี่ยวกับพฤติกรรมธรรมชาติเนื้อหาส่วนใหญ่แทบจะเหมือนกัน คือ การสอนเรื่องค่านิยมทางเพศ สิทธิทางกฎหมาย เพศกำเนิด เพศวิถี การวางตัวและการปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ช่องว่างของเนื้อหาส่วนใหญ่ขาดการให้ข้อมูลที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมเพราะผู้เรียนไม่ได้ต้องการเรียนเพื่อให้รู้ความหมาย แต่พวกเขาคาดหวังถึงสิทธิและการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลให้พวกเขาได้รับบนพื้นฐานความเท่าเทียมที่แท้จริง

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดเพศวิถีศึกษา

หมายเหตุ ภาพแสดง Components of comprehensive sexuality education. โดย Esther Miedema

(<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0017896920915960>)

บทสรุปมุมมองเพศวิถีศึกษาที่เปลี่ยนไป

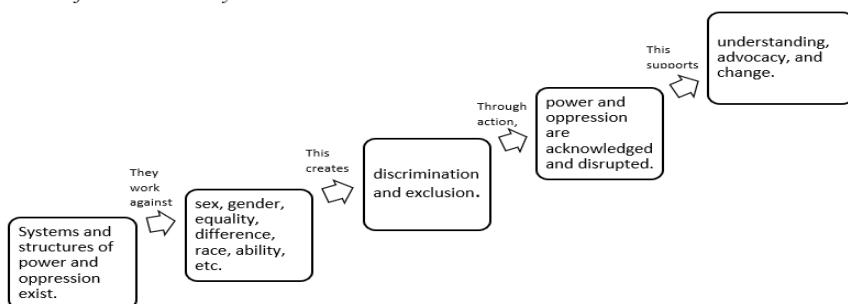
มุมมองประเด็นความแตกต่างการสอนความหลากหลายทางเพศในอดีตและปัจจุบัน มีความเกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิด แนวปฏิบัติ บรรทัดฐาน ความเชื่อ ค่านิยมและวัฒนธรรมทางเพศของคนในสังคม (กิตติวิทย์ เดชชวนาร; รังสิมา วิวัฒน์วงศ์วนา, 2560) ซึ่งบางครั้งการเปลี่ยนแปลงเพศวิถีอาจจะไม่ตรงกับกรอบปฏิบัติวัฒนธรรมทางเพศและค่านิยมทางเพศของคนในสังคม ผลการวิจัยพบว่า การสอนประเด็นนี้ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่าการสอนความหลากหลายทางเพศในอดีตและปัจจุบัน มีความแตกต่างกันเป็นอย่างมาก โดยผู้ให้ข้อมูลบางท่านกล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงนี้เปลี่ยนไปตามยุคสมัย โดยในอดีตบรรทัดฐาน ความเชื่อ ค่าและนิยมและวัฒนธรรมทางเพศถูกปลูกฝังค่านิยมกระแสหลักว่า บรรทัดฐานว่าด้วยผู้ชายต้องเป็นช้างเท้าหน้า ผู้หญิงต้องเป็นช้างเท้าหลัง แยกบทบาทหน้าที่ชายหญิงอย่างชัดเจน ดังนั้นแนวคิดเพื่อความเสมอภาค นั่นก็คือ แนวคิดสตรีนิยม มองว่าจะไม่มีคนสองชนชั้น คือผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่ากับผู้ที่อยู่ใต้อำนาจ ความพยายามในการเคลื่อนไหวดังกล่าวเป็นเหมือนกรอบการปฏิบัติที่คนในสังคมยอมรับและนำไปสู่การปฏิบัติ (สุรเชษฐ์ สุขลาภกิจ, 2556) ซึ่งแบบปฏิบัติตามเพศสภาพในสังคมไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อข้อถกเถียงเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศมาตั้งแต่ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่ระบอบประชาธิปไตย แนวปฏิบัติตามเพศสภาพถูกใช้เป็นเครื่องมือในการเร่งสร้างความทันสมัยเพื่อรับมือกับการท้าทายอำนาจแห่งรัฐ

ท่ามกลางมายาคติที่สังคมมีต่อเรื่องเพศและมีต่อแนวคิดสตรีนิยม กระบวนการสร้างความเป็นธรรมทางเพศไม่ได้หยุดอยู่กับที่ การใช้เครื่องมือมุมมองและศาสตร์สตรีนิยม มีส่วนช่วยให้เกิดการเรียนรู้บนความเป็นธรรมและความเท่าเทียมได้ ดังนั้นแนวคิดสตรีนิยมจึงมีความสัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวด้านการปฏิรูปการศึกษา (นงเยาว์ เนาวรัตน์, 2561) การเปลี่ยนแปลงการสอนความหลากหลายทางเพศที่เปลี่ยนไป จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่ได้สอนเรื่องความเท่าเทียมทางเพศ การสร้างโอกาสความเท่าเทียม ลดการกีดกันทางเพศ และให้การเปิดกว้างการยอมรับทางเพศมากขึ้น ตัวอย่างการสอนที่เปลี่ยนไป เช่น เมื่อก่อนสอนการวางตัวต่อเพศตรงข้ามแค่บทบาทชายหญิงเท่านั้น แต่มีการปรับเนื้อหาและการสอนเพศวิถีถึงการปรับตัวกับบุคคลอื่นในสังคม แม้กระทั่งวัฒนธรรมและค่านิยมทางเพศที่เปลี่ยนไป เช่น เมื่อก่อนสอนให้ผู้หญิงรักษาวนลงตัว ไม่ชิงสุกก่อนห่าม แต่ปัจจุบันได้สอนถึงเรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย การป้องกัน

โรคติดต่อต่างๆ หน่วยบริการทางด้านข้อมูลสุขภาพ พฤติกรรมการใช้ชีวิตการรักเพศเดียวกัน รักต่างเพศที่ปลอดภัย ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่า ทราบถึงการปรับเปลี่ยนเนื้อหาในแบบเรียนเพื่อลดการตีตรากลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ เมื่อก่อนมองว่า พฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ เป็นเรื่องที่ผิดปกติทางจิตใจ และเน้นความเสมอภาคเข้าไปในเนื้อหาแบบเรียน (วิจิตร ว่องวาริทธิพย์) ผู้วิจัยได้ส่งเสริมเพื่อสะท้อนความหลากหลายทางเพศในแบบเรียนไทย ไม่ให้อำนาจรัฐเข้ามาตีกรอบให้กับนักเรียน โดยผ่านการส่งต่อ สืบทอด ผลิตซ้ำตามขนบธรรมเนียม ประเพณีแบบเคร่งครัดและไม่ได้สร้างพื้นที่ความปลอดภัย ความเท่าเทียมทางเพศตามหลักสิทธิมนุษยชนอย่างแท้จริง

ภาพที่ 2 แสดงทฤษฎีสตรีนิยม (Feminist theory)

Figure 1
Model of Feminist Theory

หมายเหตุ ภาพแสดง Model of Feminist Theory. โดย Jo Ann Arinder

(<https://opentext.wsu.edu/theoreticalmodelsforteachingandresearch/chapter/feminist-theory/>)

ดังนั้นแนวคิดสตรีนิยมถือเป็นฐานสำคัญในการวิพากษ์เรื่องเพศเหมือนกัน จึงทำให้นักวิชาการบางส่วนที่มองว่าการตั้งคำถามบนฐานสตรีนิยม ทำให้สามารถตั้งคำถามมุมมองค่านิยมอำนาจผู้ชายที่เหนือกว่าผู้หญิง และแนวคิดชายจริงหญิงแท้ได้ดีขึ้น จนนำไปสู่การถ่ายทอดแนวคิดจากกระแสหลักเรื่องความเท่าเทียมทางเพศทำให้เรื่องราวเพศวิถีศึกษาถูกควบคุมด้วยอำนาจแห่งรัฐลงไปแบบเรียน โดยเฉพาะประเด็นความเท่าเทียมทางเพศ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ โดยแนวคิดเพศวิถีศึกษามีมุมมองที่เหมือนกันในประเด็นความหลากหลายทางเพศ ได้แก่ การอธิบายเกี่ยวกับเพศสภาวะเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ทางเพศของตนเองและแสดงความเคารพต่ออัตลักษณ์ทางเพศของผู้อื่น ตลอดจนความท้าทายการไม่ยอมรับการตีตรา การเลือกปฏิบัติต่างๆ ไม่ได้เป็นแค่โครงสร้างชายหญิงเท่านั้น ดังนั้นการใช้แนวคิดทฤษฎีทั้งสองแนวคิดนี้จะสอดคล้องกัน ทำให้เกิดมุมมองทางเพศที่หลากหลายและช่วยพัฒนาการศึกษาด้านความรู้ เจตคติ ทักษะต่างๆ ส่งเสริมให้เกิดการลดการแบ่งแยกในสังคม ลดความอคติทางเพศ การกดขี่ทางเพศ การถูกเอารัดเอาเปรียบ ส่งเสริมการไม่เลือกปฏิบัติต่อความหลากหลายทางเพศให้เกิดขึ้นในสังคมได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้หรือข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนเพศวิถีศึกษาในโรงเรียน มีการจัดอบรมหลักสูตรเพศวิถีศึกษา ให้ครูและบุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครองมีความรู้ มีทัศนคติที่ถูกต้อง เข้าใจและนำไปสู่การส่งเสริมความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นในระดับโรงเรียน
2. ครูผู้สอนสามารถออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ เสริมประเด็นความหลากหลายทางเพศให้สอดคล้องและเหมาะสมในเรื่องเพศวิถีศึกษาในสังคมที่มีความหลากหลายทางเพศ
3. โรงเรียนควรนำกรอบแนวคิดเพศวิถีศึกษาไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งในรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม และสามารถเผยแพร่หลักสูตรสถานศึกษาสู่สาธารณะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนได้
4. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีการจัดอบรมสูตรเพศวิถีศึกษาเชิงปฏิบัติการและให้ผู้เชี่ยวชาญเข้าไปให้แนะนำกับครูผู้สอนเชิงระดับสถานศึกษา
5. ควรมีนักจิตวิทยาประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือส่งเสริมให้ศูนย์บริการสาธารณสุข หน่วยงานสุขภาพใกล้เคียง หน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ได้จัดทำกิจกรรมให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่มีความหลากหลายทางเพศ พร้อมให้การช่วยเหลือส่งต่อนักเรียนสู่ระบบบริการสุขภาพหากมีพบว่ามีปัญหาหรือนักเรียนต้องการความช่วยเหลือ
6. จัดทำช่องทางการสืบค้นออนไลน์ที่ทันสมัย เข้าถึงง่าย และผ่านการคัดกรองจากผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ภาคประชาสังคม นักขับเคลื่อนสังคม มาแล้ว เช่น ประเด็นสิทธิมนุษยชน กฎหมายความเท่าเทียมทางเพศ ความรอบรู้เพศวิถีทั้งในและต่างประเทศ การรณรงค์เพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. งานวิจัยนี้พบว่า การสอนประเด็นความหลากหลายทางเพศนั้นสอนตามกรอบแนวคิดเพศวิถีศึกษาและกรอบเนื้อหาเพศวิถีศึกษาได้บ้าง หากมีการนำผลการวิจัยไปต่อยอด อาจจะศึกษารูปแบบนิเทศการสอนหน่วยการเรียนรู้ความหลากหลายทางเพศเพื่อจะได้เห็นกระบวนการ วิธีสอน เนื้อหาที่สอนได้ชัดเจนมากขึ้น
2. ผลการวิจัยที่ได้อาจจะไม่ได้ครอบคลุมเนื้อหาความหลากหลายทางเพศทั้งหมด ผู้ที่จะศึกษาต่อควรแจกแจงหัวข้อจากกรอบแนวคิดเพศวิถี แล้วทำการแยกหัวข้อย่อยให้ละเอียดขึ้นเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมไปถึงการเชื่อมประเด็นตัวชี้วัดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

1. หนังสือ

- นายโชคดี ออสุวรรณ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมวิชาการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2544 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ชาย โพธิ์ธิดา. (2552). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- สุชาดา ทวีสิทธิ์, บก. 2547. "เพศภาวะ : กระบวนทัศน์เพื่อโลกใบใหม่ที่เท่าเทียม" ใน *เพศภาวะ : การท้าทายร่าง การค้นหาตัวตน*. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

2. บทความหรือบทในหนังสือ

- วิจิตร ว่องวาริทธิย์. (2559). *ความหลากหลายทางเพศในแบบเรียนไทย : บทวิเคราะห์แบบเรียนสุขศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น*. พิมพ์ลักษณ์กรุงเทพฯ : มูลนิธิเพื่อสิทธิและความเป็นธรรมทางเพศ.
- Creswell, J. (2009). *Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (3rd ed.). Thousand Oaks, California: SAGE

3. วิทยานิพนธ์

- วิทยานิพนธ์แบบรูปเล่ม

- นงเยาว์ เนาวรัตน์. (2561). *การศึกษาของผู้หญิง : ตัวตนและพื้นที่ความรู้. ภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*.
- สุรเชษฐ์ สุขลากิจ. (2556). *ผัวเดียวเมียเดียวในสังคมไทยในสังคมไทยสมัยใหม่จากทศวรรษ 2410 ถึงทศวรรษ 2480*. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วิทยานิพนธ์ฐานข้อมูลออนไลน์

- แนวปฏิบัติสากลทางวิชาการเรื่องเพศวิถีศึกษา. (Unesco, 2018) .องค์การเพื่อการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ.
- UNICEF and Ministry of Education. 2016. *Review of Comprehensive Sexuality Education in Thailand*. Bangkok, UNICEF. http://hivhealthclearinghouse.unesco.org/sites/default/files/resources/comprehensivesexualityeducationthailand_en.pdf
- UNESCO. 2014b. *Comprehensive Sexuality Education: The Challenges and Opportunities of Scaling-Up*. Paris, UNESCO. <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002277/227781E.pdf>

4. รายงานการวิจัย

องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย, มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2559) รายงานผลการวิจัยเพื่อทบทวนการสอนเพศวิถีศึกษาในสถานศึกษาไทย.

5. วารสาร

ณัฐธินิศา เหล็กกล้า. (2564). การเปลี่ยนแปลงวาทกรรมเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศในแบบเรียนเพศวิถีศึกษาจากความผิดปกติสู่การยอมรับภายใต้พหุวัฒนธรรมที่เป็นเพียงวาทกรรม. วารสารภาษาและวัฒนธรรม, 40(2), 80-85.

กฤตยา อาชวนิจกุล. (2554). เพศวิถีที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในสังคมไทย. วารสารประชากรและสังคม, 15 (1), 43-65.

Beck, C. T. (1994). *Reliability and validity issues in phenomenological research*. Western Journal of Nursing Research, 16(3), 254-267.

ดิโหมะ ที โอะหะเน็น, พิมพัลย์ บุญมงคล. (2555). รวมพลคนรู้เรื่องเพศ: 30 ปีของวิวัฒนาการเรื่องเพศภาวะและเพศวิถีในสังคมไทย. วารสารเพศวิถีศึกษา, 2(2555), 31-42.

กิตติวิทย์ เคชอนากร และรังสิมา วิวัฒน์วงศ์วนา. (2560), เพศวิถีกับการการสร้างความอัตลักษณ์ในพื้นที่โรงเรียน. ในเอกสารการประชุมวิชาการเสนอมผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษา ระดับชาติและนานาชาติ 2560 มหาวิทยาลัยขอนแก่น (หน้า 63-73). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น

กฤตยา อาชวนิจกุล. (2554). เพศวิถีที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป ในสังคมไทย. วารสารประชากรและสังคม, 15(1), 43-66.

6. Website

สุชีรา มาไกรว์. (20 มิถุนายน 2564). LGBT : รู้จักธงไพรด์ของผู้มีความหลากหลายทางเพศ. [www.bbc.com.https://www.bbc.com/thai/other-news-57606088](https://www.bbc.com/thai/other-news-57606088)

Rocket Media Lab. (4 พฤษภาคม 2565). โรงเรียนในกรุงเทพฯ : เมืองหลวงที่ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาไม่ต่างจากต่างจังหวัด. [rocketmedialab.co. https://rocketmedialab.co/bkk-](https://rocketmedialab.co/bkk-schoolhandle/123456789/22085/DR_วิรุทธิ์_พลายเล็ก.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

[schoolhandle/123456789/22085/DR_วิรุทธิ์_พลายเล็ก.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://rocketmedialab.co/bkk-schoolhandle/123456789/22085/DR_วิรุทธิ์_พลายเล็ก.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

ภาพแสดงกรอบแนวคิดเพศวิถีศึกษา Components of comprehensive sexuality education. โดย Esther Miedema (<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0017896920915960>)

ภาพแสดงทฤษฎีสตรีนิยม (Feminist theory) Model of Feminist Theory. โดย Jo Ann Arinder (<https://opentext.wsu.edu/theoreticalmodelsforteachingandresearch/chapter/feminist-theory/>)